

اقتصادی - اقتصاد کلان و بودجه

شماره: ۱۳۹۲۰۹۲۴۰۰۱۰۴۲

۹۲/۰۹/۳۰ - ۱۱:۵۶

رئیس پژوهشکده آمار در گفتگو با فارس مطرح کرد

لزوم ارائه شاخص آماری در تصمیم‌گیری/ جایگاه آمار در بخش خصوصی ضعیف است
رئیس پژوهشکده آمار گفت: مسئولان باید در اهداف و تصمیم‌گیری مدیریتی از شاخص آماری برای پیشبرد برنامه‌ها استفاده کنند.

علیرضا زاهدیان در گفت‌وگو با خبرنگار اقتصادی خبرگزاری فارس با اشاره به ۲۰۱۳ به عنوان سال جهانی آمار اظهار داشت: نظام آماری ایران روند رو به رشد و رو به تکاملی را طی می‌کند، سال جهانی آمار فرصت مناسبی است که این روند را تسریع کنیم، ولی موضوعاتی مانند همگانی کردن آمار، توسعه و ترویج تفکر آماری، ارتقای سواد آماری و ارتقای فرهنگ آماری را می‌توان به طور ویژه مورد توجه قرار داد.

وی در خصوص چگونگی همگانی کردن آمار در سطح جامعه گفت: همگانی کردن آمار نیاز به ترویج تفکر آماری در تمام سطوح جامعه دارد. باید به فرزندانمان توانایی تفکر آماری را بیاموزیم. باید به آنها بیاموزیم چگونه پدیده‌های اطرافشان را به عدد و رقم تبدیل کنند و چگونه تغییرات اطرافشان را با زبان آمار اندازه بگیرند و با زبان آمار مقایسه کنند. این روند باید در تمام مراحل زندگی دنبال شود.

وی با ارائه مثالی یادآور شد: کنترل وزن یک فرد برای جلوگیری از چاقی یک نوع تفکر آماری به وجود می‌آورد، کنترل مصرف سوخت خودرو برای بزرگ‌ترها یک نوع تفکر آماری است، معلمانی که برای اداره کلاس در موارد لزوم از نظرسنجی استفاده می‌کنند، نوعی تفکر آماری دارند، مدیرانی که بدون آمار تصمیم نمی‌گیرند، تفکر آماری دارند و به همین ترتیب اگر در تمام سطوح جامعه از مدرسه تا دانشگاه و از برنامه‌ریزی‌های فردی تا برنامه‌ریزی کلان به آمار رجوع کنیم، همگانی کردن آمار تحقق پیدا می‌کند.

رئیس پژوهشکده آمار با اشاره به سواد آماری در جامعه تاکید کرد: منظور از سواد آماری توانایی تعبیر و تفسیر آمار است. برای مثال همه ما می‌دانیم، اگر دمای بدن یک فرد به ۴۰ درجه سانتی‌گراد رسیده باشد حتماً باید تحت درمان قرار گیرد و سلامتی وی به خطر افتاده است. اگر به ما بگویند دمای بدن فردی ۵۰ درجه سانتی‌گراد است باور نمی‌کنیم زیرا آموخته‌ایم که دمای بدن انسان هیچ‌گاه به این عدد نمی‌رسد. برای مثال دیگر اگر مصرف یک خودروی سواری به ۱۵ لیتر در ۱۰۰ کیلومتر برسد صاحب آن به تعمیرگاه مراجعه می‌کند. به همین ترتیب وقتی افراد با اعداد و ارقام رسمی کشور نیز مواجه می‌شوند باید توانایی اولیه برای تعبیر آنها را داشته باشند. برای مثال هر فردی باید بتواند تعبیر درستی از شاخص‌هایی مانند نرخ بیکاری، تورم، نرخ رشد اقتصادی، ضریب جینی، نرخ رشد جمعیت و بسیاری از شاخص‌های آمار رسمی داشته باشد.

در این صورت هم عکس‌العمل مردم در مواجهه با آمارهای رسمی آگاهانه خواهد بود و تحت تأثیر تحلیل‌های اشتباه قرار نخواهند گرفت و هم می‌توانند از آمارهای رسمی نیز در برنامه‌ریزی‌های فردی بهتر استفاده کنند.

وی با بیان اینکه ارتقا سطح سواد نیاز به بستر سازی در جامعه دارد، تصریح کرد: منظور از فرهنگ آماری مجموعه باورها، اعتقادات و رفتارهای مردم در ارتباط با آمار و موضوعات آماری است، فرهنگ آماری به ما می‌گوید مدیران ما باید براساس آمار و ارقام برنامه‌ریزی کنند، رسانه‌ها باید آمارهای قابل استناد و دارای پشتوانه را نشر دهند، تولیدکنندگان آمار باید آمار را سریع، بهنگام و با قابلیت دسترسی آسان ارائه نمایند. و محققان باید در تحلیل آمار بی‌طرفانه عمل کنند و ذهنیت خود را براساس آمار اصلاح نمایند. برای ارتقای فرهنگ آماری بلندمدت نیاز است قبل از هر چیز رسانه‌ها باید اهمیت و جایگاه آمار را بیش از پیش برای مردم موشکافی نمایند. وزارت آموزش و پرورش باید دانش‌آموزان را با اهمیت آمار و کاربردهای آن از ابتدای تحصیل آشنا نمایند. مدیران باید در هر تصمیم‌گیری آمارهای لازم را مبنای کار قرار دهند.

به گفته زاهدیان، نظام کارشناسی همانند نظام مهندسی فرایندهایی در برمی‌گیرد که کسانی که در طراحی و اجرای فعالیت‌های آمار و یا مشاوره به مدیران شرکت‌های خصوصی وارد می‌شوند، از حداقل‌های علمی و تجربی لازم برخوردار باشند. این نظام کمک می‌کند فعالیت‌های آماری خصوصاً در بخش غیردولتی به صورت تخصصی و حرفه‌ای انجام شود. که البته در حیطه آمارهای رسمی مرکز آمار ایران بر فعالیت‌های شرکت‌های آماری و کارشناسان حقوقی آماری نظارت می‌کند ولی در بخش خصوصی نظارت لازم صورت نمی‌گیرد و در بسیاری از موارد مشاهده می‌شود فعالیت‌های آماری که به سفارش بخش خصوصی انجام می‌شوند از استانداردهای لازم برخوردار نیستند. نظام آمارشناسی به این وضع سروسامان خواهد داد.

این مقام مسئول در خصوص نقش آموزش مدرسه‌ای در همگانی کردن آمار و ارتقای سطح سواد آماری جامعه بیان داشت: آموزش مدرسه‌ای ابتدا باید تفکر آماری را به دانش‌آموزان بیاموزد و در کنار آن اهمیت آمار در برنامه‌ریزی‌های فردی و کشور را برای دانش‌آموزان تهیه نماید. دانش‌آموزان امروز باید مدیران فردا هستند پس از ابتدای تحصیل باید با فرایند تصمیم‌گیری بر مبنای آمار آشنا شوند. علاوه بر این در بخش آموزش مدرسه‌ای باید پایه‌های آموزش تخصصی آمار بنا شود. آمار علمی است که در تمام علوم دیگر کاربرد دارد حتی مقاله‌های جالبی از کاربرد آمار در علم ادبیات به چشم می‌خورد.

رئیس پژوهشکده آمار تاکید کرد: بنابراین با توجه به این‌که در آینده تمام متخصصان به نوعی به علم آمار نیاز خواهند داشت باید آموزش‌های لازم در سطوح مختلف آموزشی از دبستان تا دبیرستان لحاظ شود. نحوه تدریس این علم باید به گونه‌ای باشد که دانش‌آموزان را جذب نماید باید از به حاشیه رفتن آموزش آمار در آموزش مدرسه‌ای جلوگیری شود. در این زمینه طراحی و اجرای فعالیت‌های فوق برنامه می‌تواند بسیار مفید باشد برای مثال می‌توان به مسابقات دانش‌آموزی، مسابقات انشاءنویسی، تهیه روزنامه دیواری، ویلاگ‌نویسی، اجرای آمارگیری‌های نمادین در مدارس اشاره کرد.

رئیس پژوهشکده آمار توصیه‌ای به دانشجویان رشته آمار در دانشگاه کرد و افزود: متأسفانه رشته‌هایی مانند آمار، اقتصاد و مدیریت برای داوطلبان کنکور از اولویت لازم برخوردار نیستند و از این‌رو داوطلبان بیشتر رشته‌های فنی را برای تحصیل در دانشگاه انتخاب می‌کنند و از این‌رو نخبه‌ها کمتر به سمت رشته‌هایی مانند آمار، اقتصاد و مدیریت

می‌آیند در حالی که تأثیر فارغ‌التحصیلان آمار، اقتصاد، مدیریت و رشته‌های مشابه در هدایت امور کشور بسیار بیشتر از فارغ‌التحصیلان رشته‌های فنی و حتی پزشکی در کشورهای پیشرفته این روند بر عکس است.

وی به کاربردی کردن آموزش آمار در دانشگاه‌ها اشاره کرد و گفت: امروز می‌توان به طور قطع اظهار داشت آموزش آمار از دیدگاه نظری و تئوری در کشور در سطح قابل قبولی قرار دارد، ولی فارغ‌التحصیلان رشته آمار هنگام ورود به بازار کار خصوصاً مؤسسات و واحدهای آماری از قابلیت‌های کاربردی لازم برخوردار نیستند.

به نظر می‌رسد راه‌اندازی گرایش آمار رسمی می‌تواند بخشی از این مشکل را حل نماید ولی کافی نیست.

به گفته زاهدیان، دانشجویان باید قبل از پایان تحصیل دوره‌های علمی را در دستگاه‌های اجرایی و شرکت‌ها و مؤسسات خصوصی طی نمایند. پروژه‌های درسی باید بر اعداد واقعی کشور متمرکز شوند. موضوعات پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد و دکتری باید علاوه بر مبنای نظری حتماً کاربرد آن هم کاربرد با اعداد واقعی کشور را شامل شوند. علاوه بر این پیش‌بینی برخی سرفصل‌های کاربرد آمار در علوم مختلف نیز می‌تواند تأثیر بسزایی داشته باشد. در برخی کشورها برگزاری برخی از دروس به صورت مشترک بین دانشگاه‌ها و مؤسسات دولتی مفید بوده است.

زاهدیان در پاسخ به این سوال که اکنون چه میزان از برنامه ریزی‌ها مبتنی بر آمار است، اظهار داشت: در سال‌های اخیر سهم آمار در برنامه‌ریزی‌ها افزایش چشم‌گیری داشته است، ولی تا حالت مطلوب فاصله داریم. برخی از مدیران اعتقاد لازم به تصمیم‌گیری مبتنی بر آمار را ندارند و برخی دیگر در مواردی که آمار با ذهنیت‌های آنان مغایرت دارد به‌جای اصلاح ذهنیت‌های خود آمارها را زیر سؤال می‌برند.

وی افزود: در هر صورت باید هر برنامه‌ریزی ملزم به ارائه شاخص‌های آماری باشد و مدیران باید اهداف کوتاه‌مدت و بلندمدت خود را با زبان شاخص‌های آماری بیان نمایند و میزان پیشرفت برنامه‌ها باید براساس آمار اندازه‌گیری و اطلاع‌رسانی شود. در این زمینه هم به آموزش و فرهنگ‌سازی نیازمندیم هم به قوانین و مقرراتی که مانع تصمیم‌گیری‌های کورکورانه شوند.

این مقام مسئول درباره جایگاه آمار در بخش خصوصی تصریح کرد: جایگاه آمار در بخش خصوصی بسیار ضعیف است. در بخش دولتی تقریباً تمام وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های اجرایی دارای واحد آمار و اطلاعات هستند ولی در بخش خصوصی اکثر شرکت‌ها، کارخانه‌ها و به‌طور کلی بنگاه‌های اقتصادی فاقد واحد آمار و اطلاعات هستند. مدیران بخش خصوصی همانند مشاور حقوقی با مشاوران آماری را نیز در کنار خود داشته باشند. آمار می‌تواند نقش بی‌نظیری را در اموری مانند بازاریابی، هدف‌گذاری‌های کوتاه‌مدت و بلندمدت، رقابت با رقبای، رضایت مشتریان، بهره‌وری در عوامل تولید، کنترل کیفیت محصولات و حتی مدیریت در وضعیت‌های غیر منتظره ایفا کند.

وی ادامه داد: بنابراین اولین توصیه این است که بنگاه‌های اقتصادی بسته به حجم فعالیت‌های خود نسبت به راه‌اندازی واحدهای آمار و اطلاعات و بهره‌گیری از مشاوران آماری اقدام نمایند و توصیه دوم این است که کسانی را طرف مشاوره آماری خود قرار دهند که از تخصص لازم برخوردار باشند. پروژه‌های آماری حتماً باید به شرکت‌هایی که توسط مرکز آمار ایران تأیید صلاحیت شده‌اند، واگذار شوند.